

Sygn. akt V CSK 123/20

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa P. Sp. z o.o. w G.
przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W.
(poprzednio Bank (...) S.A. z siedzibą w W.)
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 listopada 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 lipca 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 7500 (siedem tysięcy pięćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód P. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. wystąpiła z powództwem przeciwko W. S.A. w W. (obecnie S. S.A. w W. o zapłatę kwoty 3 000 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 2 stycznia 1999 r. tytułem zwrotu nienależnego świadczenia, ewentualnie z tytułu odszkodowania deliktowego za naruszenie reguły szczególnej staranności, polegające na niesprawdzeniu czy umowa przelewu wierzytelności zawarta pomiędzy W. SA w P. (W.) a Fundacją R. w W. była umową ważną.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 2 marca 2018 r. oddalił powództwo po ustaleniu, że powód z zaciągniętego w dniu 16 grudnia 1998 r. w B. (B.) kredytu, przeznaczonego na zakup towarów handlowych oraz wykup wierzytelności, przekazał w dniu 18 grudnia 1998 r. kwotę 3 000 000 zł na zapłatę ceny zakupionej przez Fundację R. W. od W. wierzytelności tego banku do P. SA w K. z tytułu udzielonego mu w 1993 r. inwestycyjnego kredytu dewizowego w kwocie 5632,95 DEM. Polecenie przelewu podpisali członkowie zarządu, a wypełnił je przedstawiciel powodowej spółki. Cel wpłaty odpowiadał ustaleniom zawartym w umowie kredytowej. W dniu zawarcia umowy wierzytelność obejmowała kwotę 10 212 264,56 zł należności głównej, 1 596 393,31 zł z tytułu odsetek przeterminowanych oraz 4 221 366,70 zł tytułem odsetek od należności głównej. Wierzytelność była zabezpieczona hipoteką przymusową w kwocie 134 000 zł na prawie użytkowania wieczystego nieruchomości i prawie własności budynku w K. oraz hipoteką zwykłą w kwocie 5632,95 DEM z odsetkami na analogicznych prawach do nieruchomości w P., a ponadto przewłaszczeniem maszyn i urządzeń (linii) produkcyjnych. Prawidłowość realizacji umowy kredytu przez B. wobec powoda była przedmiotem odrębnego procesu, w którym zostało prawomocnie oddalone powództwo wytoczone przez powoda temu kredytodawcy o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, stanowiącego podstawę egzekucji spłaty kredytu udzielonego powodowi przez B..

Sąd nie podzielił argumentacji powoda, który twierdził, że kredyt miał być przeznaczony na zakup od W. wierzytelności przez niego, a nie przez Fundację R., która nie była pełnomocnikiem powoda. Wyjaśniał też, że zapłata z rachunku powoda nastąpiła bez jego wiedzy, z użyciem pozostawionych przez niego w banku wypełnionych druków polecenia przelewu, co spowodowało, że pozwany otrzymał świadczenie nienależne. Twierdzenia te Sąd uznał za niewiarygodne.

Ponadto powód wskazywał, że umowa sprzedaży wierzytelności była nieważna, gdyż pełnomocnictwo, którym posługiwał się pełnomocnik Fundacji, było sfałszowane. Sąd zwrócił jednak uwagę na późniejsze potwierdzenie umowy sprzedaży, uznawanej za wiążącą przez jej strony, podobnie jak przez dłużnika. Ustalił też, że ostatecznie doszło do zaspokojenia nabytej wierzytelności w drodze spełnienia przez dłużnika za zgodą wierzyciela innego świadczenia,

a konkretnie - przeniesienia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości w umowie notarialnej z dnia 29 grudnia 1998 r.

Sądu Okręgowego nie przekonał też argument, że umowa sprzedaży wierzytelności była nieważna z uwagi na naruszenie art. 79 u.k.w.h. Oceniał, że do przeniesienia hipoteki na nabywcę wierzytelności doszło w formie, która umożliwiła dokonanie wpisów w księdze wieczystej.

Sąd zwrócił uwagę, że pozwany był zobowiązany do przyjęcia zapłaty ceny zbytej wierzytelności od osoby trzeciej na podstawie art. 356 § 1 k.c. Jeżeli zaś powód świadczył nie kupiwszy wierzytelności i nie mając takiego obowiązku wynikającego ze stosunków prawnych pomiędzy nim a Fundacją R., to czynił to wiedząc, że nie jest zobowiązany do zapłaty (art. 411 pkt 1 k.c.).

Za uzasadniony poczytał natomiast zarzut przedawnienia roszczenia powoda z upływem 3 lat od daty dokonania zapłaty, tj. od 18 grudnia 1998 r. gdyż świadczenie uznał za związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 lipca 2019 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego. Nie dopatrywał się podstaw do uwzględnienia zarzutu nieważności postępowania z powodu pozbawienia powoda możliwości udziału w tym postępowaniu, nie stwierdził również zasadności wniosków dowodowych. Ustalenia faktyczne i wnioski prawne Sądu Okręgowego odnoszące się do oceny ważności, przedmiotu i stron umowy zbycia wierzytelności uznał za prawidłowe. Tak samo ocenił też pogląd o przedawnieniu się roszczenia o zwrot nienależnie spełnionego świadczenia. Zanegował istnienie podstaw do przypisania pozwanemu deliktu o charakterze przestępstwa popełnionego wobec powoda, co usuwało potrzebę rozważania tej podstawy odpowiedzialności. Zaznaczył, że oddalenie wniosków dowodowych, którymi powód chciał wykazywać popełnienie przestępstwa przez pozwanego nie zostało zakwestionowane w sposób wymagany w art. 162 k.p.c., co uniemożliwia skuteczne podważanie tej decyzji procesowej Sądu Okręgowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej, opartej na obydwu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 1 i 2 k.c. i art. 79 ust. 1 u.k.w.h., błędną wykładnię art. 103 § 1 k.c., art. 410 § 1 k.c. oraz niezastosowanie art. 442¹ § 1 k.c. Naruszenie przepisów prawa

procesowego łączył z uchybieniem art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.

We wnioskach skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

Pozwany złożył odpowiedź na skargę kasacyjną. Wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi kasacyjnej przesłanką przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to znaczy oczywistą zasadnością tej skargi, którą łączył z zarzutem oczywistego naruszenia przez Sąd Apelacyjny w (...) art. 79 ust. 1 u.k.w.h. w brzmieniu pierwotnym. Naruszenie polegać miało na przyjęciu, że umowa sprzedaży wierzytelności zabezpieczonej hipotekami była ważna, mimo że nie doprowadziła do przeniesienia na nabywcę hipotek zabezpieczających tę wierzytelność, a także na oczywiście nieprawidłowej wykładni oświadczenia woli Fundacji R. w umowie sprzedaży wierzytelności zawartej z pozwanym.

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i jurydycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika,

że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie, a zaskarżone orzeczenie jest jaskrawo błędne. Skarżący powinien wykazać kwalifikowany charakter naruszenia przynajmniej jednego z przepisów prawa wskazanych w podstawach skargi, a także jednoznaczną słuszność wniosków tej skargi, jako kwestionującej rażąco nieprawidłowe orzeczenie, nie znajdujące uzasadnienia prawnego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910).

Zarzuty wskazane przez skarżącego nie świadczą o oczywistej zasadności wniesionej skargi już ze względu na to, że pomijają przesłanki rozstrzygnięcia, których skarżący nie próbuje podważać w skardze kasacyjnej, mimo że ich wystąpienie prowadzi do prawidłowości zaskarżonego wyroku nawet wówczas, gdyby zarzuty wskazywane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania okazały się słuszne. Niezależnie więc od tego czy zarzut naruszenia art. 79 ust. 1 u.k.w.h. lub art. 65 § 1 i 2 k.c. okazałby się słuszny - nie może odnieść on samodzielnie skutku z uwagi na stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny, że roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, którego dochodził powód w niniejszym sporze, uległo przedawnieniu w terminie 3-letnim. Jednocześnie Sąd nie stwierdził podstaw do stosowania art. 442¹ § 1 ani § 2 k.c. Zarzuty skargi kasacyjnej podważają jedynie niezastosowanie art. 442¹ § 1 k.c., przy czym podniesione argumenty nie świadczą o niewłaściwym postępowaniu pozwanego Banku, który dokonał wszystkich czynności zapewniających Fundacji R. możliwość wpisania hipotek na użytkowaniu wieczystym na jej rzecz. Nie wskazują też, że roszczenie oparte na tej podstawie jest nieprzedawnione. Skarżący nie zarzuca natomiast naruszenia art. 442¹ § 2 k.c., ani też naruszenia art. 118 k.c., co pozwalałoby poddać kontroli kwestie przedawnienia na podstawie tych przepisów. Artykuł 442¹ § 2 k.c. wskazany został jedynie w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, nie zaś jako samodzielny zarzut.

Nie świadczą również o oczywistości skargi kasacyjnej wywody mające wykazać wadliwą wykładnię umowy sprzedaży wierzytelności. Jeżeli doszło na tym etapie do naruszenia uzgodnień pomiędzy powodem a Fundacją R. co do zasad realizacji wspólnych planów inwestycyjnych, to uchybienia nastąpiły w relacji pomiędzy tymi podmiotami, a nie w umowie zawieranej przez Fundację z pozwanym bankiem. Zapis o wystąpieniu w imieniu i na rzecz grupy

inwestorów nie wyklucza możliwości np. nabycia powierniczego, nie może być też interpretowany w oderwaniu od pozostałych postanowień umowy.

Twierdzenie mające przekonać o oczywistej zasadności skargi powoda nie osiągnęły więc zamierzonego skutku. Przyjąć zatem należy, że podstawa przedsądu wskazana przez powoda nie wystąpiła. Okoliczności sprawy nie potwierdzają też, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego uzasadnia art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., a ich wysokość wynika z postanowień § 2 pkt 8 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 15 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

jw